

УДК 339.721

МОДИФІКАЦІЯ КОНКУРЕНТНИХ МЕХАНІЗМІВ НА ГЛОБАЛЬНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Михайло Орехов

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Київ, Україна*

Резюме. Присвячено дослідженню основних напрямків модифікації конкурентних механізмів на глобальному фінансовому ринку в умовах діджиталізації, в тому числі на тлі використання нових технологій у фінансовій сфері. Визначено причини, переваги та недоліки діджиталізації та вплив цього процесу на традиційні операції на фінансовому ринку. Систематизовано існуючі підходи до визначення нових категорій фінансового ринку: криптовалюта, блокчейн, біткоїн тощо. Представлено авторське бачення щодо трансформації існуючих бізнес-моделей в умовах використання або навіть повного перенесення діяльності в сферу Інтернет. Зазначено, що фінансові технології та бізнес-моделі, що стрімко розвиваються, вже в досяжній перспективі призведуть до того, що географічні, тимчасові та інші бар'єри фінансового ринку будуть розмиватися, в результаті відбудеться перетворення самостійних мережевих галузей в елементи єдиного мультипродуктового простору, а для фінансового ринку з'являться передумови трансформації в єдине висококонкурентне середовище. У висновках показано, до чого призведе створення умов для недискримінаційного обігу інформації між учасниками фінансового ринку, а також між учасниками фінансового ринку і крос-секторальними або галузевими постачальниками. Зроблено висновок, що наслідками створення умов для недискримінаційного обігу інформації між учасниками фінансового ринку, а також між учасниками фінансового ринку і крос-секторальними або галузевими постачальниками може стати посилення конкуренції на фінансовому ринку за рахунок розширення прямо передбачених законом підстав для протидії зловживанням домінуючим становищем з боку суб'єктів, посилення протидії угодам, які передбачають антиконкурентне використання власниками інформації та (або) правовласниками своїх прав; вирівнювання умов, у яких працюють учасники фінансового ринку; збільшення кількості адресних пропозицій, які максимально враховуватимуть потреби та побажання споживачів; ослаблення перешкод для інноваційного розвитку. Доведено, що питання недискримінаційного доступу мають одне з ключових значень для забезпечення конкурентних умов ведення бізнесу на фінансовому ринку.

Ключові слова: діджиталізація, криптовалюта, блокчейн, біткоїн, робоедвайзінг, білінг, краундфайдінг.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.04.122

Отримано 05.07.2019

У зв'язку з діджиталізацією глобальної економіки, що динамічно розвивається, зокрема фінансового ринку, ключовим активом, що визначає потенціал збільшення прибутку і нарощування ринкової влади гравців ринку, стає інформація.

Для фінансового ринку діджиталізація є особливо актуальною тенденцією – фінансова сфера не вимагає обов'язкового фізичного переміщення або споживання цінностей, а заснована на звороті й обліку інформації, яка легко перетворюється, накопичується й опрацьовується за допомогою потужніших засобів обчислювальної техніки.

Фінансовий сектор є найбільшим користувачем цифрових технологій й являє собою головний драйвер цифрової трансформації економіки і суспільства.

В цілому, як буде показано нижче, діджиталізація фінансового ринку значно впливає на всі конкурентні переваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку світового фінансового ринку досліджено в наукових працях таких вітчизняних учених, як Д. Лук'яненко, З. Луцишин, А. Поручник, Є. Савельєв, Я. Столярчук, О. Якубовський, зарубіжних науковців та економістів: П. Баклі, І. Кругмана, Ф. Мишкіна, М. Познера, А. Ругмана, Дж. Сороса, І. Фішера, М. Фрідмана та ін.

Метою дослідження є визначення основних напрямків модифікації конкурентних механізмів на глобальному фінансовому ринку в умовах діджиталізації.

Постановка завдання. Нові технології в фінансах активно впроваджуються в сфери банківської діяльності, біржових операцій, страхування, грошових переказів, управління активами тощо. Однак їх впровадження пов'язано з певними труднощами. Вони викликані наступними чинниками: необхідністю інновацій; мінливими вимогами клієнтів; зростаючим тиском з боку регулюючих організацій.

Виклад основного матеріалу. Труднощі створюють підґрунтя для здорової конкуренції між старими учасниками ринку і стартапами. У 2017 році європейські та американські інвестори вклали в підприємства FinTech понад 1 трлн. доларів. У результаті кредитні установи за рахунок зниження витрат повинні підвищити кількість і якість послуг, що надаються; на ринку повинні з'явитися нові високотехнологічні компанії; в цілому деградуюча діюча фінансова система повинна оздоровитися і вийти на шлях прогресу. Нові технології найчастіше застосовують підприємства малого і середнього бізнесу, оскільки вони мобільніші.

До нових технологій у фінансовій сфері відносяться:

- ІКТ (інформаційно-комп'ютерні технології);
- краудфандінг;
- інтеграція з криптовалютами;
- трансформація транзакцій;
- введення нових сервісів;
- інші можливості.

Велику популярність останнім часом набувають фінансово-технологічні цифрові платформи (однією з них є 3DEXPERIENCE французької компанії Dassault Systemes, що працює в сегменті САПР і PLM), і фахівці створюють для них програмне забезпечення. Інноваційні методи забезпечують трансформацію внутрішніх банківських операцій і послуг з обслуговування клієнтів.

У бізнес-середовищі організації взаємодіють як з клієнтами, так і між собою. В рамках другої концепції з'являються фірми, що займаються розробленням технологій оптимізації бізнесу. Вони пропонують їх на привабливіших умовах і за меншу вартість, ніж кредитні установи. Оцифрування процесів дозволяє оптимізувати витрати, зробити операції прозорими і підвищити якість взаємодії з клієнтами.

Компанія Dassault Systemes розробила й активно впроваджує в бізнес програму 3D FinTech Challenge. З її допомогою можливе прискорене введення інновацій і розвиток підприємства в кредитній галузі. Новим фірмам ця програма допомагає швидко освоїтися в умовах фактичного ринку.

На фінансовому ринку останнім часом з'явилися нові категорії: «криптовалюта», «блокчейн», «біткоїн», які все частіше ми чуємо від бізнесменів, банкірів, юристів та фінансових аналітиків. Швидке поширення криптовалюти у світі є безсумнівним явищем. Криптовалюта абсолютно новий, інноваційний платіжний інструмент XXI століття, що в даний час поширює обсяги використання та має ряд відмінностей від інших видів електронних грошей. У 2009 році світ отримав першу валюту за всю історію, яка не підпорядковувалася жодному уряду. На даний момент у світі існує близько 1600 видів криптовалют, але найвідомішою все ж є bitcoin, саме вона й має найшвидший розвиток. Найбільш ємнісним та універсальним видається визначення криптовалюти,

наведене в офіційному словнику університету Кембриджу: «Криптовалюта – це цифрова валюта, випущена публічною мережею, а не урядом, що використовує криптографію для підтвердження безпеки транзакцій» [1].

В останнє десятиріччя спостерігається справжній інвестиційний вибух, який призводить до збільшення капіталізації ринку криптовалют у десятки разів. Спостерігається подорожчання топових криптовалют у три, десять і п'ятнадцять разів, з'являються нові класи криптомільйонерів та величезна фінансова інфраструктура на світовому рівні. Чимало економістів досить довго скептично ставилися до ринку криптовалют, але за нових умов ігнорування впливу цього ринку на розвиток світової фінансової системи стає просто неможливим. Поява криптовалют є однією з головних причин зростання попиту на глобальну соціальнополітичну революцію. Рівень довіри громадян до держави в усьому світі падає з кожним роком. Найпрогресивніша частина суспільства налаштована якщо не на ліквідацію держави як такої, то на заміщення її групою сервісних компаній, що працюють на конкурентних засадах. Тому стає необхідним розроблення банками та науково-дослідними установами власних криптовалют. Це дасть змогу фінансовим установам здійснювати емісію крипто валют під інноваційні соціально-економічні проекти й не залежати від кредитів ЄЦБ, СБ ТА МФ та інших світових фінансових організацій.

Сутність біткоін трактує багато вчених, в основному трактування біткоін пов'язують з подібністю до електронних грошей, але саме принципи повної анонімності, відсутності контролю й обмеженого випуску відрізняють його від роботи електронних платіжних систем. Біткоін – це перша і найвідоміша з безлічі інших віртуальних електронних валют Термін «біткоін» запозичений з англійської мови (bitcoin) і утворився шляхом злиття двох слів: bit (мінімальна одиниця комп'ютерної пам'яті) і coin (монета) [1]. Біткоін залишається топовою та найдорожчою криптовалютою у світі та з найбільшим обсягом капіталізації.

Основні особливості біткоін наведені нижче:

- відсутність емітентів та централізованого управління;
- емісія та транзакції керуються мережею рівноправних вузлів;
- є обмеженим ресурсом та емісія буде зменшуватися у чітко заданому алгоритмі й у кінці 2040 року припиниться;
- дані про всі транзакції зберігаються назавжди у розподілених базах даних;
- використання криптографічних методів запобігає втраті коштів.

Після появи біткоін з'являються й інші криптовалюти, проте існує так би мовити топова двадцятка. Кожна з криптовалют має свої унікальні технології та призначення. Наприклад, найвідомішими криптовалютами є: Вейвс (Waves), Нем (NEM), Ріппл (Ripple), яку ще жартівливо називають «нова VISA», Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), BitcoinCash (BCC), Litecoin (LTC), Dash (DASH), IOTA (MIOTA) Monero (XMR), NEO (NEO). Не зважаючи на бурхливий розвиток криптовалют та їх різноманіття, біткоін залишається «великим китом» та піонером, що займає майже половину капіталізації усього крипторинку (Bitcoin (BTC)- 62,841,248,126 дол. США [1]). Тому у світі всі криптовалюти, крім біткоіна, називають альткоїнами, тобто альтернативними криптовалютами.

Основними перевагами криптовалют у порівнянні з паперовими грошима є такі: криптовалюта портативніша, ніж паперові гроші, для неї відсутні кордони. Всі транзакції здійснюються дуже швидко, за лічені секунди або ж хвилини, між різними точками світу; рух криптовалют можливо простежити, оскільки інформація стосовно всіх транзакцій зберігається у мережі блокчейну; криптовалюту складніше вкрати, кожна транзакція підтверджується незалежними посередниками; через відсутність фінансових посередників вартість транзакцій надзвичайно низька; власники криптовалют повністю

анонімні, для реєстрації криптогаманця не потрібні ідентифікаційні дані особистості. Сьогодні характерною рисою фінансової системи й усієї економіки є довготермінові інвестиції в криптовалюту. За рахунок представників великих капіталів, які готові вкладати чималі гроші в цифрові монети, розвинулася ціла економічна система та з'явилися нові робочі місця для людей, котрі підтримують інфраструктуру альткоїнів та біткоіна. Довготермінові фінансові вливання в технологію блокчейн і криптовалюту здатні в майбутньому призвести до стабільного економічного зростання і без них уся глобальна економіка зіткнеться із серйозними проблемами. Технологія розподіленого реєстру (блокчейн) застосовується не тільки у великих корпораціях, а й на державному рівні. Саме тому експерти МВФ закликають Центробанки всього світу аналізувати можливості блокчейну, щоб в майбутньому впровадити їх в обіг або навіть заснувати на ньому власні цифрові валюти. Звісно, що розподілений реєстр не є панацеєю, але доцільно розглядати цю технологію як один із можливих базисів для фінансових сервісів нового покоління. Технологія децентралізованого реєстру розглядається всерйоз багатьма державами як перспективна модель майбутнього світу. Криптовалюта сьогодні дає підприємцям та цілим державам відкривати нові ринки. У G20 опублікували чотири основні чинники стимулювання розвитку глобальної економіки, і кожен із них повністю підходить під цифрові грошові одиниці. Зацікавленість до цифрових валют також значно поживається в Україні. Спричиняє це криза вітчизняної банківської системи, нестабільність гривні, мінливий курс валют та інші соціально-економічні труднощі, які сконцентровані на фінансовій системі України. В Україні справжня популярність криптовалют розпочалася у 2014 році. На сьогодні в Україні першочерговим завданням є розроблення нормативно-правових актів на прикладі Данії, Англії, Нідерландів та інших країн, які вільно використовують криптовалюту bitcoin та широко впроваджують її для розрахунків. Такі ІТ технології, як цифрова валюта, зрештою прийдуть в Україну і стануть способом взаєморозрахунків для більшості громадян [2]. При відповідному їх удосконаленні, законодавчому регулюванні та створенні інфраструктури ця технологія займе вагомим місце в повсякденному житті населення України. Усвідомлюючи необхідність розвитку криптовалют, держави та центральні банки почнуть розробляти й упроваджувати цифрові технології в фінансові системи. Значно зросте зацікавленість пересічних громадян у використанні криптовалют, відповідно і кількість компаній, що працюють з цією валютою. Держави не можуть не реагувати на ці зміни світу. Ринок криптовалют та взаємодія його з глобальною економікою виявляє значний потенціал розвитку даного сектора та демонструє активну динаміку розвитку. Криптовалюта може виступати не лише інвестиційними об'єктами та фінансовими, а також і платформою для нових інфраструктурних зрушень світової фінансової системи [3].

Криптовалюта позиціонується як платіжний засіб, що забезпечує анонімність, конфіденційність і повну свободу. Тому деякі фінансові компанії, взявши за основу технологію «блокчейн», що лежить в основі створення bitcoin, розробили власні практичні розрахункові гроші. Цифрову валюту планується використовувати при розрахунково-клірингових операціях і угодах з цінними паперами без задіяння посередників, у ролі яких зараз виступають банки. До даної системи приєднуються великі кредитні установи багатьох країн, що свідчить про успішність проекту, який планується впроваджувати вже в поточному році.

Блокчейн – перспективна технологія, яка, на думку багатьох експертів, значно змінить фінансову галузь у майбутньому. Активну участь в її розвитку бере все більша кількість організацій, учасників банківської галузі та державних структур.

Під технологією блокчейн прийнято розуміти різновид бази даних, де особливим чином зберігається інформація по всіх операціях: транзакціях, інформація про операції, права власності та інших даних. За своєю суттю, система побудована за принципом

зв'язку блоків даних, які формують цілісний ланцюжок інформації. Зв'язок блоків здійснюється в хронологічному порядку. Захист даних забезпечується перевіркою хеш-сум усіх блоків і проводяться транзакції усіма учасниками даної мережі [4].

Розглянемо можливості блокчейн. Виділяють наступні переваги цієї технології перед традиційними методами проведення фінансових операцій:

- на базі блокчейн можуть бути створені різні фінансові інструменти, такі, як криптовалюта, національні цифрові валюти, а також масиви даних по операціях і операціях: реєстри акціонерів, ідентифікація вкладників;
- особливістю технології є можливість отримати інформацію про всіх попередніх власників, що підвищує прозорість ведення операцій на фінансовому ринку;
- сутність блокчейн не передбачає централізованого зберігання інформації за операціями з інструментами на її основі, що значною мірою підвищує надійність збереження інформації;
- висока швидкість проведення операцій. Наприклад, у класичному варіанті при випуску муніципальних облігацій необхідно залучати велику кількість посередників: юристів, страховиків, банкірів. В угодах на основі блокчейн весь процес перевірки автоматизований;
- комісії та інші витрати значно скорочуються при використанні інструментів блокчейн. Це пов'язано з прозорістю й захищеністю інформації по угоді, а також відсутністю посередників;
- спрощується безліч операцій: кредитування, випуску цінних паперів, залучення капіталу.

Широкі можливості й значні переваги блокчейн вказують на те, що в майбутньому ця технологія широко інтегрується в процес обороту цінностей.

Ринки цифрових продуктів і послуг, схильні до змін, пов'язаних із властивостями інформації як основного активу – її необмеженої відтворюваністю, низькими витратами на тиражування і транспортування, а також різноманіттю способів монетизації.

Нові технології фактично змінюють усю фінансову індустрію й те, яким чином споживачі та фірми отримують послуги, а також підвищують операційну ефективність і конкурентоспроможність фінансового посередника.

У комерційному секторі відбувається трансформація існуючих бізнес-моделей шляхом поширення або навіть повного перенесення діяльності в сферу Інтернету. Створюються передумови для підміни або навіть повної дезінтермедіації – витіснення окремих підсегментів фінансового бізнесу, в тому числі й традиційних посередників на фінансовому ринку (які не встигають за швидкими змінами фінансового ринку і можуть вдаватися до унікальних привілеїв і спеціальних стосунків із державою для збереження свого статусу, наприклад, лобювати створення для них переваг у галузевому законодавстві в якості обов'язкових або ексклюзивних посередників за певних видів діяльності) [5].

Одночасно з цим на фінансовому ринку формуються абсолютно нові моделі, в рамках яких корисна вартість створюється шляхом збирання, опрацювання й надання інформації: платформи, агрегатори та посередницькі послуги між фінансовими організаціями та кінцевими споживачами. Наприклад, bank-as-a-service – бізнес-модель, заснована на використанні відкритих інтерфейсів та інших технологій дистанційного доступу, що має на увазі можливість класичної кредитної організації з відповідною ліцензією виступати в якості платформи, на якій створюється фінансовий сервіс, що не володіє статусом кредитної організації й використовує інфраструктуру, а також послуги зазначеної кредитної організації як елемент власного продукту.

Зазначені моделі побудовані на експоненційному розвитку складових позитивної основи конкурентних переваг – формуванні унікального продукту, підвищення операційної ефективності й поліпшення відносин із клієнтом.

Крім цього, у фінансовому секторі відбувається активне поширення автоматизації й алгоритмізації процесів (алгоритмічна торгівля, робоедвайзінг, смарт-контракти тощо), що істотно підвищують операційну ефективність [6].

Нарешті, позитивний вплив на розвиток трьох фундаментальних конкурентних переваг надають стрімкими темпами розвиватися інфраструктурі й технології для здійснення швидких платежів, а також відповідні стандарти (наприклад, стандарти платежів із використанням QR-кодів). Вони дозволяють створювати новий продукт, поліпшувати користувальницький досвід і підвищувати операційну ефективність самих фінансових організацій. Використання технології QR-кодів набуло особливої популярності в фінансовому секторі. Наприклад, у Китаї 53% населення країни використовують QR-коди для здійснення фінансових операцій.

З боку споживачів також змінюються моделі поведінки – зростають очікування розвитку постачальниками фінансових послуг таких конкурентних переваг, як унікальний продукт (інновації) й відносин зі споживачем.

Одночасно зі збільшенням можливостей споживача здійснювати еталонне порівняння за вираженими показниками (бенчмаркінг), у тому числі за допомогою агрегаторів і фінансових супермаркетів за моделлю «Маркетплейс», зростає значущість ціни фінансових послуг у порівнянні з привабливістю бренду їх постачальника. Зазначені порівняння покупці потенційно зможуть здійснювати як ситуативно - при виборі фінансової послуги (в тому числі в рамках функціоналу зазначених платформ), так і на постійній основі – з високою часткою ймовірності буде формуватися відповідна система переваг (можливості фінансових організацій виправдовувати відсутність привабливих цінових показників іншими конкурентними перевагами, наприклад ставленням держави, будуть поступово зменшуватися).

Крім того, створюються передумови для збільшення частки не депозитного розміщення грошових коштів за рахунок підвищення доступності інвестиційних інструментів із використанням платформи для віддаленої ідентифікації, системи швидких платежів, платформ «Маркетплейс», а також за рахунок збільшення різноманітності інвестиційних інструментів і поширення інвестиційного робоедвайзінгу [7].

Останній, у свою чергу, здатний відіграти значну роль у розвитку фінансового ринку, оскільки за рахунок низької вартості (в порівнянні з людьми-консультантами) підвищує доступність інвестування для споживачів із невисоким рівнем доходу і в перспективі здатний підвищити ефективність інвестування (в тому числі за рахунок можливості машинного навчання), істотно підвищується популярність рішень з області економіки спільного споживання.

В кінцевому рахунку підвищується роль і значущість споживачів фінансових послуг і, відповідно, важливість відносин з першими як конкурентної переваги – розширюються можливості споживачів трансливати фінансовим організаціям свої переваги і, відповідно, впливати своїм вибором на ринок.

Зокрема, у зв'язку із цим у продуктовому сегменті набуває поширення кастомізація фінансових продуктів (збільшення кількості спеціалізованих і нішевих продуктів, а також посилення адресного просування).

В області стратегії відбувається перехід багатьох традиційних учасників фінансового ринку до побудови паралельних стратегій – ведення агресивної конкурентної боротьби (в тому числі з використанням конкурентних переваг, побудованих на зовнішніх факторах) з Фінтех-сервісами і одночасно з цим – до надання таким сервісам доступу до своєї інфраструктури і послуг.

Крім того, паралельно з тим, як відбувається зменшення значущості фізичної інфраструктури, посилюється боротьба за такі зовнішні чинники конкурентної переваги, як ексклюзивні права та ліцензії, – збільшується кількість вкладень і угод M&A у сфері цифрових технологій та інтелектуальної власності, а також істотно зростає стратегічне значення ефективного накопичення й використання даних [7].

У секторі переказів та платежів зростає частка мобільної комерції й безконтактних технологій оплати з використанням технологій NFC і QR-кодів.

Активно впроваджуються інтегрований білінг (технології, що дозволяють інтегрувати платіжний функціонал у сервіси й мобільні додатки. Наприклад, оплата всередині програми) і внутріпродуктові платіжні рішення (наприклад, можливості переказів грошових коштів між користувачами соціальних мереж і месенджерів).

При цьому розвиток фінансових технологій сприяє підвищенню безпеки доступу до платіжних послуг, однак вимагає посилення заходів щодо забезпечення кібербезпеки всіх інформаційних систем.

На сектор страхування дуже впливає поширення майна, яке підлягає контролю і (або) керованого програмою, наприклад об'єктів інфраструктури Інтернету речей, в перспективі – самоврядних транспортних засобів.

Важливу роль відіграють також:

- здешевлення та підвищення якості датчиків і сенсорів (що дозволяє краще визначати локацію і стан застрахованого майна);
- поширення приладів, які отримують дані про місцезнаходження і стан здоров'я носіїв (що дозволяє краще визначати локацію і стан здоров'я застрахованої особи).

Таким чином, посилюються можливості страховиків проактивного менеджменту клієнтських ризиків.

Іншими підризними тенденціями є, по-перше, приплив на ринок капіталу від сторонніх інтересантів (наприклад, розвиток страхування person-to-person) і, по-друге, розвиток сервісів, що надають альтернативи традиційним страховим послугам (наприклад, сервісів для корпоративного медичного самофінансування) [8].

У сегменті кредитування автоматизуються всі етапи надання кредиту (залучення клієнта, скоринг, надання грошових коштів, відстеження повернення і робота із заборгованістю), суттєвого поширення набуває кредитування person-to-person.

У сегменті інвестиційних послуг з'являється безліч нових моделей залучення коштів: краудфандінг, краудінвестинг, ICO. Динамічно поширюються автоматизовані технології для інвестицій: алгоритмічний трейдинг, робоедвайзінг тощо.

Нарешті, в цифрову економіку трансформується сама архітектура фінансового ринку – конкурентна боротьба платформ еволюціонує від суперництва переважно за технологічну першість до суперництва як за інноваційне лідерство, так і за привабливість сервісних і цінових характеристик.

На місці статичного середовища виникає багатосторонній комунікативний простір мережових взаємодій, де пропозиція фрагментована, а витрати перемикання знижуються, і відбувається збільшення динаміки міжфірмових взаємодій.

Таким чином, фінансові технології та бізнес-моделі, що стрімко розвиваються, вже в досяжній перспективі призведуть до того, що географічні, тимчасові та інші бар'єри фінансового ринку будуть розмиватися. В результаті відбудеться перетворення самостійних мережевих галузей в елементи єдиного мультіпродуктового простору, а для фінансового ринку з'являться передумови трансформації в єдине висококонкурентне середовище, в якому споживачам буде доступним широкий спектр послуг від різних постачальників, що відповідають потребам споживачів і надаються за обґрунтованими конкурентними цінами.

Однак для досягнення зазначеного стану фінансового ринку, на наш погляд, ключовим завданням є забезпечення дотримання конкурентних засад на всіх етапах упровадження нових фінансових технологій і бізнес-моделей, в тому числі за рахунок усунення надлишкових регуляторних бар'єрів [9].

Одним із ключових викликів з боку цифрових трансформацій на фінансовому ринку є зміна, як буде показано далі, всієї архітектури фінансового ринку і перерозподіл на ньому рушійних сил, а також центрів концентрації ринкової влади. Всі ці особливості мають на увазі необхідність адаптації антимонопольної методології до нових реалій і розвитку гнучких підходів у рамках антимонопольного аналізу фінансового ринку.

Однією із значущих заходів стимулювання інноваційного розвитку на фінансовому ринку і, як наслідок, розвитку конкуренції в епоху цифрової економіки є приведення чинного регулювання у відповідність до потреб розвитку цифрових технологій (зокрема, платформ віддаленої ідентифікації, платформ «Маркетплейс», платформ швидких платежів) і бізнес-моделей, особливо – реформа регулювання обігу інформації приватного характеру та інформації обмеженого доступу [10].

Зазначена міра, на наш погляд, здатна на таке:

1. З точки зору пропозиції:

- знизити регуляторні бар'єри і створити сприятливі правові умови для впровадження й використання нових сервісів і технологій на фінансовому ринку;
- знизити невизначеність у правомірності окремих бізнес-практик і бізнес-моделей, вивівши їх із «сірої зони».

2. З точки зору попиту підвищити доступність фінансових послуг за рахунок появи нових способів їх дистрибуції через сторонні сервіси та дистанційні канали, а також нових фінансових сервісів, що надають користувачам більш зрозумілі, зручні і функціональні рішення (призначений для користувача сервіс).

3. Стати драйвером розвитку конкуренції й створити передумови для поліпшення добробуту населення за рахунок підвищення його задоволеності фінансовими послугами.

Крім реформи регулювання обігу інформації приватного характеру та інформації обмеженого доступу, значущим для розвитку фінансового ринку в сучасних умовах є розвиток інституту недискримінаційного доступу до інформації.

Важливим викликом для всього фінансового ринку служить вплив галузей, інфраструктурою яких користується індустрія – мобільні оператори, інтернет-провайдери, вендори обладнання, постачальники програмного забезпечення, державні інформаційні системи та інші.

Висновки. Створення умов для недискримінаційного обігу інформації між учасниками фінансового ринку, а також між учасниками фінансового ринку і крос-секторальними або галузевими постачальниками, на нашу думку, призведе:

1. До посилення конкуренції на фінансовому ринку за рахунок:
  - розширення прямо передбачених законом підстав для протидії зловживанням домінуючим становищем з боку суб'єктів, які накопичили або отримали доступ до найбільшого обсягу даних, на ринках основної діяльності таких суб'єктів (наприклад, можливим зловживанням з боку банків, афілійованих з найбільшими бюро кредитних історій);
  - посилення протидії угодам, які передбачають антиконкурентне використання власниками інформації та (або) правовласниками своїх прав;
  - вирівнювання умов, в яких працюють учасники фінансового ринку. На поточному етапі економічного розвитку істотні переваги в конкурентній боротьбі отримують ті господарюючі суб'єкти, які при наданні послуг використовують великі обсяги призначених для користувача даних для аналізу поведінки й потреб своєї цільової аудиторії, а також профілювання і сегментування потенційних клієнтів.
2. До збільшення числа адресних пропозицій, які максимально враховують потреби та побажання споживачів (тобто релевантного для користувачів асортименту фінансових послуг).
3. До ослаблення перешкод для інноваційного розвитку, що виникають через обмежувальне використання окремими суб'єктами виняткових прав на об'єкти інтелектуальної власності, які є істотними для розвитку галузі (наприклад, навмисна реєстрація та використання в якості товарного знаку загальноновживаних словосполучень з метою його вилучення з обігу).

У зв'язку з викладеним, питання недискримінаційного доступу мають одне з ключових значень для забезпечення конкурентних умов ведення бізнесу на фінансовому ринку.

Conclusions. Creating conditions for non-discriminatory circulation of information between financial market participants, as well as between financial market participants and cross-sectoral or industry suppliers, in our opinion, will lead to:

1. Increasing competition in the financial market through:
  - Expanding the legitimate grounds for counteracting abuse of dominant position by entities that have accumulated or gained access to the largest amount of data in the markets of such entities' main activity (for example, possible abuse by banks affiliated with major credit bureaus);
  - increasing the counteraction to the conclusion of agreements providing for anticompetitive use by the information owners and (or) the owners of their rights;
  - equalization of conditions in which financial market participants operate. At the current stage of economic development, significant economic advantages are gained by those business entities that use large amounts of custom data to provide services to analyze the behavior and needs of their target audience, as well as profile and segment potential customers.
2. Before increasing the number of targeted offers, they maximally take into account the needs and wishes of consumers (that is, the range of financial services relevant to users).
3. To reduce barriers to innovative development arising from the restrictive use by individual entities of exclusive rights to intellectual property objects that are essential to the

development of the industry (for example, deliberate registration and use as a trademark of a common phrase to remove it from circulation).

In view of the above, issues of non-discriminatory access are of key importance for ensuring competitive business environment in the financial market.

Список використаної літератури

1. Литвиненко К. О. Вплив криптовалют на світову фінансову систему. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. С. 41–44.
2. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. Економічний вісник Донбасу. № 1 (51). 2018. С. 92–96. <https://doi.org/10.1109/МС.2018.3620961>
3. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S., Hess J. The Global Findex Database 2017 Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution.
4. Traynor P. Digital Finance and Data Security. September 2018.
5. Peterson K. Ozili Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa Istanbul Review* Volume 18. Issue 4. December 2018. P. 329–340. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2017.12.003>
6. Athey S. 5 ways digital currencies will change the world. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/01/5-ways-digital-currencies-will-change-the-world/>.
7. Криптовалюти в Україні: технологія, ринок, регулювання. Проект USAID вересень 2018 року. Київ, 2018. 94 с.
8. Buch C. Digitalization, competition, and financial stability. At the Seminar «Statistics on Fintech – Bringing Together Demand and Supply to Measure its Impact», organized by the Irving Fisher Committee (IFC) and the Central Bank of Malaysia (Bank Negara Malaysia/BNM), Kuala Lumpur, 17 August 2019.
9. Thankom A., Rajalaxmi K. Financial inclusion: Policies and practices. *IIMB Management Review*. 2015, 27. 267–287. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2015.09.004>
10. Vives X. Digital disruption in financial markets. Organisation for Economic Co-operation and Development 16 May 2019. URL: <http://www.oecd.org/daf/competition/digital-disruption-in-financial-markets.htm>.

References

1. Lytvynenko K. O. Vplyv kryptovaliut na svitovu finansovu systemu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. P. 41–44.
2. Sokolova H. B. Deiaki aspekty rozvytku tsyfrovoi ekonomiky v Ukraini. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*. No. 1 (51). 2018. С. 92–96. <https://doi.org/10.1109/МС.2018.3620961>
3. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S., Hess Y. The Global Findex Database 2017 Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution.
4. Traynor P. Digital Finance and Data Security. September 2018.
5. Peterson K. Ozili Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa Istanbul Review* Volume 18. Issue 4. December 2018. P. 329–340. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2017.12.003>
6. Athey S. 5 ways digital currencies will change the world. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/01/5-ways-digital-currencies-will-change-the-world/>.
7. Kryptovaliuty v Ukraini: tekhnolohiia, rynek, rehuliuвання. Projekt USAID veresen 2018 roku. Kyiv, 2018. 94 p.
8. Buch C. Digitalization, competition, and financial stability. At the Seminar “Statistics on Fintech – Bringing Together Demand and Supply to Measure its Impact”, organized by the Irving Fisher Committee (IFC) and the Central Bank of Malaysia (Bank Negara Malaysia/BNM), Kuala Lumpur, 17 August 2019.
9. Thankom A., Rajalaxmi K. Financial inclusion: Policies and practices. *IIMB Management Review*. 2015, 27. 267–287. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2015.09.004>
10. Vives X. Digital disruption in financial markets. Organisation for Economic Co-operation and Development 16 May 2019. URL: <http://www.oecd.org/daf/competition/digital-disruption-in-financial-markets.htm>.

UDC 339.721

MODIFICATION OF COMPETITIVE MECHANISMS ON THE GLOBAL FINANCIAL MARKET UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

Mykhaylo Oryekhov

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Summary. *The article is devoted to the study of the main directions of modification of competitive mechanisms in the global financial market in terms of digitization, taking into the consideration the use of new technologies in the financial sphere. This paper identifies the causes, advantages and disadvantages of digitization and the impact of this process on traditional financial market operations. The paper systematizes the existing approaches to defining new categories of financial market: cryptocurrency, blockchain, bitcoin, etc. The author's vision of transformation of existing business models in terms of use or even complete transfer of activities to the Internet is presented. The paper states that rapidly evolving financial technologies and business models will in the long run lead to the erosion of geographical, temporary and other financial market barriers, resulting in the transformation of independent network industries into elements of a single multi-product space and for the financial market the prerequisites for transformation into a single, highly competitive environment will emerge. The conclusions outlined what would lead to the creation of conditions for non-discriminatory circulation of information between financial market participants as well as between financial market participants and cross-sectoral or industry suppliers. It is concluded that as a result of creating conditions for non-discriminatory circulation of information between financial market participants, as well as between financial market participants and cross-sectoral or sectoral suppliers, competition in the financial market may be increased by expanding the grounds of law, directly provided for by law, to counteract abuse of dominant position. subjects, increasing opposition to agreements that provide for anticompetitive use by the information owners and (or) the owners of their rights; equalization of conditions in which financial market participants work; increasing the number of targeted offers that will maximize the needs and wishes of consumers; reducing barriers to innovation. Non-discriminatory access issues have been shown to be one of the key to ensuring a competitive business environment in the financial market.*

Key words: *digitalization, cryptocurrency, blockchain, bitcoin, robotics, billing, crowdfunding.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.04.122

Received 05.07.2019